

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ עקב, כ"ב מנחם-אב, ה'תשל"ד

יוצא לאור לש"פ עקב, כ"ב מנחם-אב, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ג הרה"ח בעל כשרון בעל מדות ויר"ש

התמים הרב ר' יואל ז"ל

בן הרה"ח התמים ר' רפאל נחמן הכהן ז"ל

כהן

ה"חוזר" של כ"ק אדמו"ר זי"ע

וראש מערכת ההו"ל של תורתו

נפטר וא"ו מנחם-אב ה'תשפ"א

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי

חברי ועד הנחות בלה"ק

Tel. President 4-1814
8-4600

כ"ה

מרכז לעניני חנוך

MERKOS L'INYONEI CHINUCH, INC.

CENTRAL OFFICE
776 EASTERN PARKWAY • BROOKLYN 13, N. Y.

ב"ה, 5705, א.ש.ת.

האברך החסידים הח"ה וכו'
מו"ה יואל ש"י הכהן

שלום וברכה:

במענה על הודעתו מיום ההולדת שלו.

יהי רצון שיהי' כלי ראוי שיקוימו

בו כל הברכות שבירך אותו כ"ק מו"ה אדמו"ר הז"ל

על מילואן בגשמיות וברוחניות.

בטח ראה המועתק ב"היום יום" לי"א ניסן

בענין הנהגה ביום הולדת.

בברכת ה'תורה א"י כ"ה
ד"ר יואל ש"י הכהן
מנחם פניאורמאן

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ עקב, כ"ב מנחם-אב הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ עקב, כ"ב מנחם-אב ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוצה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ההילולא כ"ף מנחם-אב, ה'תשפ"א (ה'י' תהא שנת פלאות אראנו),
שנת המאה ועשרים להולדת כ"ק אדמו"ר ז"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2021 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2021

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

[בסיום ההתוועדות (לאחרי אמירת ברכה אחרונה), ניגנו הניגון "תרננה שפתי", וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד מלוא קומתו ורקד על מקומו משך זמן רב.

לאחרי מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "בך בטחו אבותינו"].

הוספה

בי"ה, טז שבט, אשי"ת.

האברך התמים הו"ח וכו'
מו"ה יואל ש"י הכהן

שלום וברכה!

במענה על הודעתו מיום ההולדת שלו.

יהי רצון שיהי כלי ראוי שיקויימו בו כל הברכות שבירך אותו כ"ק מו"ח אדמו"ר על מילואן בגשמיות וברוחניות.

בטח ראה המועתק ב"היום יום" לייא ניסן בענין הנהגה ביום הולדת.

בברכת הצלחה לנצל כשרונותיו
בתומ"צ, ועל מילואן

מ. שניאורסאהן

מצילום האגרת. נכתבה על נייר המכתבים של המל"ח.

מו"ה יואל ש"י הכהן: כהן.

מיום ההולדת שלו: הכ"א.

המועתק ב"היום יום" לייא ניסן: ממכתב לסדובסקי, יט תמוז ש"ת — אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ה אגרת אר"ז (ע' ק).

בס"ד. שיחת ש"פ עקב, כ"ב מנחם-אב, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

א. יום הש"ק זה, שהוא בתוך שלשה ימים מיום כ"ף מנ"א, יש לו שייכות מיוחדת לכ"ף מנ"א¹.

והיינו, שנוסף על השייכות של יום השבת לכל ששת ימי השבוע, שהוא מאסף ומעלה אותם,

— כמ"ש בנוגע לשבת הראשונה שלאחרי ששת ימי בראשית: "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם"², שכל הענינים של ששת ימי בראשית נתעלו באופן של כליון כו"³,

והרי בכל שבת חוזרים ונשנים אותם הענינים שהיו בשבת הראשונה, וכפי שמבאר רבינו הזקן⁴ מה ש"אנו מונין היום יום ראשון בשבת, יום שני כו' עד יום השבת הוא יום השביעי, וקשה, הרי כבר עברו רבבות ימים משי"ב עד עתה, וא"כ איך אומרים היום יום ראשון כו', אלא מפני שבשבת העלי" . . למעלה מבחי' זמן, ע"כ כל יום א' הוא ממש יום ראשון כמו יום א' של ששת ימי בראשית", ועד"ז בנוגע לכל ימי השבוע עד יום השבת,

וכמובן גם מדברי הגמרא⁵ בנוגע לשירו של יום: "בראשון מה היו אומרים . . על שם . . בשני מה היו אומרים . . על שם וכו'", שבכל יום אומרים מזמור שמתאים לתוכן ענינו של יום זה בששת ימי בראשית —

יש שייכות מיוחדת לג' הימים שהם המשך אחד עם יום השבת, כפי שמצינו בהלכות שבת לגבי כמה ענינים⁶ (ולהעיר גם מהדין (שמביא גם רבינו הזקן בשו"ע שלו⁷) ש"איך מפליגים בספינה . . פחות מג' ימים מעת לעת קודם השבת . . לפי שכל המפליגים . . יש להם בכל ג' ימים

(1) יום ה"יאָרצייט" של כ"ק הרה"ק
(2) בראשית ב, א.
(3) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב ואילך. כרך ג — תקת, א ואילך).
(4) לקו"ת שה"ש כה, א.
(5) ר"ה לא, א.
(6) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סרפ"ה ס"ה. סרצ"ט ס"ח. וש"נ.
(7) או"ח סרמ"ח. וש"נ.
(1) יום ה"יאָרצייט" של כ"ק הרה"ק
(2) ראה המקובל מהור"ר לוי יצחק ז"ל שניאורסאהן, אביו של כ"ק אדמו"ר שליט"א (נפטר כ"ף מנחם-אב תש"ד בעיר גלותו במחוז קזחסטן). — יש לציין שבעת חלוקת המשקה (לקמן סוסי"ח) הביע כ"ק אדמו"ר שליט"א "ישר כח" לאורחים שהגיעו ליום ה"יאָרצייט" (המור"ל).

הראשונים צער ובלכול .. ואין רוחם חוזרת עד לאחר שלשה ימים מעת לעת, ואם יפליג פחות מג' ימים קודם השבת לא יהי' לו עונג בשבת". ולכן, כאן הזמן להשלים הענינים ששייכים להתוועדות דכ"ף מנ"א, שלא נאמרו מצד הפשטות שבהם, אבל כנראה שלא תפסו אותם כו'.

ב. המשך הביאור בסיום מסכת מכות — שדברי ר"ע הם על יסוד שיטתו "לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד"⁸ — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה בלקו"ש ח"ט ע' 67 ואילך.

ג. ויש להעיר גם בנוגע להזכרת שמות התנאים ר"ג וראב"ע ור"י, אף שכאן נוגע בעיקר שלר"ע היתה שיטה אחרת מהם:

ענין זה מודגש יותר — כשמשווים הסיפור שבסוף מסכת מכות (שהובא גם בספרי בפרשתנו¹⁰) עם סיפורים נוספים דוגמתם במדרשי חז"ל¹¹:

בשמו"ר פ' משפטים¹², בענין מ"ש¹³ "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", "לפי שאין מדותיו של הקב"ה כמדת ב"ו, מדת ב"ו מורה לאחרים לעשות והוא אינו עושה כלום, והקב"ה אינו כן, אלא מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות", הובא "מעשה ברבן גמליאל ור' יהושע ור"א בן עזרי' ור' עקיבא שהלכו לרומי ודרשו שם, אין דרכיו של הקב"ה כבשר ודם, שהוא גוזר גזירה והוא אומר לאחרים לעשות והוא אינו עושה כלום, והקב"ה אינו כן. הי' שם מין אחד, אחר שיצאו אמר להם וכו'" — שנתפרשו שמות כולם, כיון שבענין זה נוגע הדגשת החילוקים שביניהם, כמשנת"ל בארוכה¹⁴.

אבל מצינו עוד סיפור שבו לא נתפרשו כל השמות — בב"ר¹⁵: "פילוסופוס אחד ביקש לידע לכמה הנחש מוליד .. כיון שעלו הזקנים לרומי, שאלו את רבן גמליאל .. לכמה הנחש מוליד, ולא יכול להשיב ונתכרכמו פניו, פגע בו רבי יהושע ופניו חולנית, אמר לי' למה פניך חולנית, אמר לו שאלה אחת נשאלתי ולא יכולתי להשיבו, אמר לו מה היא, אמר לכמה נחש מוליד, אמר לו לשבע שנים וכו'" — שכאן נזכר רק ר"ג, שאותו שאלו שאלה זו ולא ידע להשיב, וכן ר"י שהשיב על השאלה, אבל בנוגע לשאר — נאמר רק "שעלו הזקנים לרומי" (שמשמע שזה הי' באותה הליכה ואותם הזקנים), ואינו מפרש שמות כולם.

ועי"ז שתחילה נמשך האור באופן של צמצום והעלם (כמו חסדים המכוסים), הנה לאח"ז מתהפך הצמצום וההעלם, ואז נמשך ה"רו" באופן שהחסד הבל"ג בא בגילוי.

כא. וענין זה קשור גם עם התחלת פ' ראה (שקורין במנחה) — "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה":

הצ"צ מבאר¹¹³ שגם ה"קללה" היא באמת ברכה (שלכן שייך לומר על זה: "אנכי נותן לפניכם היום"), אלא שהיא בהעלם כו',

— ע"ד שמצינו בגמרא¹¹⁴ אודות ענינים שנאמרו בלשון של היפך הברכה: "הנך כולהו ברכתא נינהו", והטעם שנאמרו בלשון הפכי, הנה בפשטות הרי זה כדי לשלול ענין של עין רעה כו', ובפנימיות הענינים, שעיי"ז שיצטער תחילה, הנה "לפום צערא אגרא"¹¹⁵, ואז יהי' ראוי לברכות אלו (לא בחנם, אלא) מצד עבודתו כו' —

ואדרבה: זוהי ברכה נעלית יותר — להיותה מבחי' חסדים המכוסים ששרשם נעלה יותר כו'¹¹⁶,

אך יש צורך לגלות אותם, שאז הרי זה באופן ש"ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה (ומסיים): כי אהבך ה' אלקיך"¹¹⁷, שזהו חסד בל"ג, באופן של פריצת כל הגדרים של מדידה והגבלה כו'.

וענין זה נעשה ע"י מעשינו ועבודתנו באופן שלמעלה ממדידות והגבלות כו' (כנ"ל סט"ז),

כולל ובמיוחד בענין המבצעים: תורה, תפילין, מזוזה, צדקה ובית מלא ספרים, ובמיוחד בנוגע למזוזה, כמשנת"ל במאמר¹¹⁸ (שמיוסד על מאמר הצ"צ באוה"ת¹¹⁹) שיש בה ב' התיבות "זו זה"; בתוככי כל הענינים דהפצת התורה — הן נגלה דתורה והן במעיינות דפנימיות התורה — וקיום המצוות,

שזהו ה"כלי" [שזה גופא צ"ל באופן ש"הוא יכלכלך"¹²⁰] להמשכת האור גדול — "ה' יהי' לך לאור עולם"¹²⁰, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

113 אוה"ת פ' ראה ע' תרמה ואילך. הגנוזות כו'.
114 מו"ק ט, ב. וראה לקו"ת בחוקותי
115 אבות פ"ה מכ"א.
116 ברשימה נוספת: עד לעשר ספירות

117 תצא כג, ו.
118 ס"ב (לעיל ע' ...).
119 פרשתנו ע' תרכא ואילך.
120 ישע"י ס, כ.

8 ברכות ס, סע"ב.
9 ראה לקו"ש שבפנים ע' 69.
10 יא, טו.
11 לשלימות הענין — ראה שיחת ש"פ ואילך.
12 פ"ל, ט.
13 תהלים קמז, יט.
14 שיחת כ"ף מנ"א ס" (לעיל ע' ...).
15 פ"כ, ד.
16 ראה ס" (לקמן ע' ...).

את השכל מדרגא לדרגא כו', כיון שבלאה"כ לא יוכל להתגלות לתלמיד, משא"כ חכם ע"ד הרגיל או חכם קטן אינו זקוק לצמצם את השכל ע"י משל, ואדרבה: אם יצמצם את שכלו, לא יתגלה השכל שצריך להתגלות.

וזהו גם החילוק בין כהנים ללויים בנוגע לענין השערות — שאצל כהן שהוא מבחי' החדש, ובפרט אהרן כה"ג שהוא בבחי' "רב חסד"¹⁰³, יש צורך שתהי' ההמשכה באופן של שערות וצמצומים — "זקן אהרן"; משא"כ בנוגע ללויים שהם מבחי' הגבורה (וכפי שמבאר אאמור"ר ברשימתו הידועה¹⁰⁴ בנוגע לשם "לוי" שענינו גבורה), אין צורך בענין של צמצומים, ואדרבה כו'.

[ולהעיר ממה שמצינו עד"ז בנוגע לענין הצדקה, שההגבלה ש"אל יבזבז יותר מחומש"¹⁰⁵ היא רק כשנמצאים במעמד ומצב של שלימות כו', אבל "אם הי' כילי, יפזר ויתן ממון הרבה לעניים"¹⁰⁶, ועד לנתינת הצדקה ללא הגבלות, כמבואר בתניא¹⁰⁷ בפ"ה הכתוב¹⁰⁸ "חסדי ה' כי לא תמנו", ש"לפי שלא תמנו, שאין אנו תמימים ושלמים בלי שום חטא ופגם כו', ע"כ צריכין אנו להתנהג בחסדי ה' שהם בלי גבול ותכלית כו'"].

כ. ועפ"ז מובן גם בעניננו — ש"באתה ובהוי' נקט תיבת רזא": אע"פ שבדרך כלל מבואר שקו הימין, חסד, הו"ע של גילוי — הרי זה בנוגע לחסד שהוא בערך כו', אבל כאן מדובר אודות בחי' חסד דאצילות שהוא בל"ג, ועד להגילוי מבחי' התפארת, קו האמצעי, שעולה עד הכתר¹⁰⁹, ולכן המשכתו היא ע"י צמצום והעלם — "רזא" (משא"כ ב"אלקיננו" לא נקט רזא, דכיון שזוהי המשכה שמבחי' הגבורה שהיא מלכתחילה מצומצמת ומוגבלת, שוב אין צורך בצמצום והעלם).

וזהו גם מה ש"אור" בגימטריא "רז"¹¹⁰ — שמצד גודל מעלת האור, המשכתו היא באופן של צמצום והעלם דוקא, וכמו אור השמש, שרק לעתיד לבוא נאמר¹¹¹ "כצאת השמש בגבורתו", שהקב"ה מוציא חמה מנרתקה¹¹², אבל עכשיו מאיר האור ע"י כיסוי הנרתק, מצד תוקף האור כו'.

103 ראה ספר הערכים חב"ד (כרך ב בתחלתו) ערך אהרן בתחלתו. וש"נ.
104 נדפסה בהתחלת ספריו לקוטי לוי"צ הערות לזח"א והערות לס' התניא.
105 כתובות נ, רע"א. וש"נ.
106 ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סקנ"ו ס"ג. וש"נ.
107 אגה"ק סוס"י. וראה גם אגה"ת ספ"ג. וש"נ.
108 ראה איכה ג, כב.
109 המשך תע"ב ח"א ע' רכ [רחצ] ואילך. סה"מ תרע"ח ע' כה. תש"ז ע' 152.
110 זח"ג כה, ב. תקו"ז תי"ט. וראה ספר הערכים שם ערך אור — ביחס לרוז (ע' תריג ואילך). וש"נ.
111 ס' שופטים ה, לא.
112 נדרים ח, סע"ב. וש"נ.

ועכצ"ל, שבאותם מקומות שבהם נזכרו כל השמות, נוגע הדבר לענין המדובר, משא"כ כשאינו נוגע לענין המדובר, נאמר "זקנים" סתם — בהתאם לכלל שעניני התורה הם באופן דלא תוסף ולא תגרע כו'.

ד. ויש להוסיף ולבאר בנוגע לסיפור הנ"ל אודות השאלה "לכמה נחש מוליד":

עצם העובדה ש"נחש מוליד" היא דבר פלא הדורש ביאור — כי ע"פ המבואר בחסידות¹⁶ שנחש הוא מקור הקליפות כו', וכמובן גם בפשטות, שהרי חטא עה"ד שהוא שורש כל החטאים נגרם עי"ז ש"הנחש הי' ערום וגו'"¹⁷, אינו מובן, איך יתכן שאצל נחש יהי' ענין של הולדה, התהוות מציאות חדשה, שזהו ענין ששייך לקדושה!?

בשלמא בנוגע לעצם התהוות מציאות הנחש — הרי זה מובן ע"פ מ"ש¹⁸ "ובחרת בחיים", שבשביל זה יש צורך שתהי' המציאות של "חיים" ו"טוב" וגם המציאות ההפכית כו' (וע"ד מארז"ל¹⁹ שאם בריאת העולם היתה במדת הרחמים בלבד, ללא מדת הדין, "הוי חטיוה סגיאין"), ולכן יש צורך בהתהוות מציאות הקליפות כו'; אבל השאלה היא איך שייך בקליפה ענין ההולדה — "נחש מוליד".

וזהו ששאלו "לכמה נחש מוליד": עצם העובדה ש"נחש מוליד" — הרי זה דבר שרואים במוחש; השאלה היא "לכמה נחש מוליד", כלומר, כמה הוא שיעור הזמן — לא רק זמן כפשוטו, אלא גם במובן הרוחני: השתלשלות המדריגות כו' — הנדרש לענין ההולדה אצל נחש, שמזה יוכלו להבין איך שייך הענין ד"נחש מוליד".

ה. ושאלה זו שאלו כ"שעלו הזקנים לרומי":

"זקנים" (סתם, מבלי לפרש שמותיהם) — מורה על הענין ד"זקן שקנה חכמה"²⁰, שהו"ע ההבנה והשגה בתורה, ובאופן של קנין, שנעשה ענין שלו, וכמארז"ל²¹ על הפסוק²² "בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה גו'", "בתחילה נקראת על שמו של הקב"ה ולבסוף נקראת על שמו".

ולעומת זאת, "רומי" — מלכות הרשעה שהחריבה את ביהמ"ק — היא תכלית הירידה.

16 ראה סה"ל (דא"ח להצ"צ) ערך נחש (ע' צו ואילך). וש"נ.
17 בראשית ג, א.
18 נצבים ל, טו.
19 ב"ר פ"ב, טו. וראה שערי זהר לב"ר שם. וש"נ.
20 קידושין לב, ב.
21 ע"ז יט, א.
22 תהלים א, ב.

ולכן, כש"עלו זקנים לרומי", הרי זו ההזדמנות לברר את השאלה "לכמה נחש מוליד".

ו. המשך הביאור בקשר עם התחלת המסכת: "מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות" (שהרג את הנפש בשוגג), שדוגמתו הוא כללות ענין הגלות ש"דנתי אותם בגירושין כו"²³; והשק"ט בב' הענינים דעיר מקלט: הגנה וכפרה בנוגע לשוגג ואפילו מזיד²⁴ — נכלל בשיחת כ"ף מנ"א ס"ס²⁵.

(וסיים): וע"פ מ"ש "מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל", ש"מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות" (כנ"ל ס"ג),

הרי כיון שבנוגע לעיר מקלט ישנו הדין ד"וחי²⁶, עביד לי' מידי דתהוי לי' חיותא²⁷, שב"ד צריך לדאוג שיהיו לו כל הענינים, לא רק לחם צר ומים לחץ, אלא כל מה שהוא צריך, ועד כדי כך, ש"תלמיד שגלה מגלין רבו עמו", וכן "הרב שגלה מגלין ישיבתו עמו"²⁷,

הנה יה"ר שכך תהי' גם הנהגת הקב"ה עם בני" — שגם כשנמצאים עדיין בימי הגלות האחרונים, לא יצטרכו להתייטר ("אויסגערסן ווערן") ח"ו ביסורי הגלות [שהרי בודאי די בצער על ענין הגלות כשלעצמו שנמצאים שלא במקומם — בארץ ישראל, "אשר גו' עיני ה' אלקיך בה גו"²⁸ — כדי לפעול ענין הכפרה, ועד שבשביל זה מספיק גם ענין של גלות כמו בעיר מקלט ש"גולה משכונה לשכונה"²⁹], אלא יהי' אצלם הענין ד"וחי", באופן שלא יהיו להם מניעות בנוגע ללימוד התורה בהתמדה כו', כיון שהקב"ה יתן כל המצטרך להם, מתוך הרחבה, גם בענינים גשמיים, שמהם עושים בני" ענינים רוחניים (כידוע פתגם רבינו הזקן³⁰).

ובאופן כזה באים ל"עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו"³¹ — נחמו נחמו עמי³², "נחמה בכפלים"³³, אלא שמיד לאח"ז — "ותאמר ציון עזבני

(23) פתיחתא דאיכ"ר ד.

(24) להעיר גם מהשייכות לחודש אלול, שבין הר"ת ד"אלול" ישנו גם הרמז בפסוק (משפטים כא, יג) "אנה לידו ושמתי לך" שנאמר בנוגע לעיר מקלט, והיינו, שענינו של אלול הוא כמו "עיר מקלט" (ראה ל"ת ושעה"פ להאריז"ל עה"פ. ועוד), שמכפר על כל הענינים — לא רק חטאים ועוונות, אלא גם פשעים, אלו המרדים (ראה יומא לו, ב). (25) לעיל ע'...

(26) ואתחנן ד, מב. פ' שופטים יט, ה.

(27) מכות יו"ד, א. רמב"ם הל' רוצח רפ"ז.

(28) פרשתנו יא, יב.

(29) מכות יב, ב. רמב"ם שם ה"ה.

(30) ראה "היום יום" כז טבת. כט אדר

שני. כז אלול. — וראה גם ת"מ חס"ט ע' 274. וש"נ.

(31) מכות בסופה.

(32) ישעי' מ, ה.

(33) ראה יל"ש עה"פ (רמז תמה).

את ה"כלים" — כידוע⁹² בענין "והוא יכלכלך"⁹³ — להתמודד עמו] מבטלו לגמרי, ובפרט שהקב"ה בעצמו מתחרט על בריאת היצה"ר⁹⁰ ("ניט ער האָט דאָס געוואָלט האָבן, און ניט ער וועט דאָס וועלן האָבן"⁹⁴),

ועד שבקרוב ממש זוכים ובאים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[ואח"כ אמר: בהמשך להמוזכר אודות הפסוק⁹⁷ "השקיפה גו", ססיומו "וברך את עמך ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו. . ארץ זבת חלב ודבש" — הנה כיון שנמצאים כאן אורחים⁹⁵ שהגיעו מכפר חב"ד, יגשו עתה לקבל משקה. ואמר, שזה גם עבור נחלת הר חב"ד. וכן נתן משקה ל"הרב מאוסטרליא" (הרח"ש הכהן גוטניק), עבור אנגלי, ועבור ישיבת תו"ת בצרפת].

* * *

יט. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר:

מצינו בנוגע לענין השערות, שאצל כהנים צ"ל ענין השערות, כמ"ש⁹⁶ "זקן אהרן שיוורד על פי מדותיו", משא"כ אצל לויים, שבהם נאמר⁹⁷ "והעבירו תער על כל בשרם" (ועל זה נתקנא קרח כו'⁹⁸).

ועד"ז ישנו החילוק בין שערות דנזיר שבו נאמר⁹⁹ "קדוש יהי' גדל פרע שער ראשו", לשער באשה ערוה¹⁰⁰.

ומבואר בזה¹⁰¹ — ששערות הו"ע של צמצומים כו', והצורך בזה הוא דוקא כשיש גילוי נעלה ביותר, שמצד גודל מעלת האור, הנה כדי שיוכל להתגלות למטה בהכרח שיומשך ע"י צמצום דוקא, משא"כ כאשר הגילוי הוא מלכתחילה באופן מצומצם, אזי אין צורך בענין של שערות (צמצומים נוספים), ואדרבה, זה רק מבלבל כו'.

וכמו בענין ה"משל", שהו"ע של צמצום, שאצל חכם גדול כמו שלמה המלך נאמר¹⁰² "וידבר שלשת אלפים משל", כדי לצמצם ולהוריד

(92) ראה סה"מ עזר"ת ע' קז. תרפ"ח ע' (מזהר — ראה זח"ג מט, א). אוה"ת קרח ס"ע

כח. תרצ"ט ע' 21. ועוד. תרסד (ממדרש — ראה במדב"ר פי"ח, ד.

(93) תהלים נה, כג. סנהדרין קי, א). ועוד.

(94) = הוא לא רצה זאת ולא ירצה זאת!...

(99) נשא ו, ה.

(95) ראה לעיל הערה 1.

(100) ברכות כד, א.

(96) שם קלג, ב.

(101) ראה לקו"ת אמור לא, ד ואילך. ובכ"מ.

(97) בהעלותך ה, ז.

(102) מלכים-א ה, יב. וראה תו"א לך לך (מכהאריז"ל). מאמרי אדהאמ"צ ר"פ קרח

(98) ראה לקו"ת קרח נד, סע"א (מכהאריז"ל). מאמרי אדהאמ"צ ר"פ קרח

יא, ג. ובכ"מ.

וכיון שכן, הרי מובן עד כמה מופרך הדבר לומר על גוי שהוא יהודי, בה בשעה שגוי ויהודי אינם בערך זל"ז כלל!

הן אמת שגם נשמתו של יהודי מלובשת בגוף, ובנוגע לגוף אומר רבינו הזקן בתניא⁸⁶ "שנדמה בחומריותו לגופי אומות העולם", ולכן שייך לומר בנוגע לגוף "ובנו בחרת מכל עם ולשון", אבל אעפ"כ, כל אחד מבין שהעיקר הוא לא הגוף אלא הנשמה, ובנוגע לנשמה — יהודי הוא באין ערוך לגמרי!

ועד כדי כך, שכל ענין הגיור — גיור כהלכה — הוא פלא: איך יתכן — אפילו ע"י גיור — שגוי הופך ליהודי? ...!

אך הענין הוא — שהקב"ה עושה נס שע"י גיור כהלכה נעשה יהודי, וכיון שזהו ענין של נס, הרי בודאי שהדבר צריך להעשות כפי רצונו של בעל הנסים — גיור כהלכה דוקא, ובמילא אין מקום לגיור שלא כהלכה. וממה נפשך: אם הוא לא מאמין בנס — אזי אין מקום כלל לגיור, שהו"ע של נס; ואם הוא מאמין בנס — הרי לא יתכן שיעשה נס שלא כפי רצונו של בעל הנסים.

ולדאבוננו, למרות שזה דבר פשוט ביותר, נלחמים על זה כבר כמה שנים!

יח. בסיום השיחה נתבאר שע"י העבודה באופן ש"עשינו מה שגזרת עלינו", באופן של שינוי הטבע כו', פועלים הענין ד"השקיפה", להפוך גם ענין של היפך הברכה⁸⁷ — נדפס בלקו"ש הנ"ל (סי"ג).

וסיים: ובאופן שעוד ברגעי הגלות האחרונים נמשכים כל הברכות בכל המצטרך, בבני חיי ומזוני ריחי,

ולכל לראש — שלא יהיו ליהודי מניעות בעבודת ה', החל מהמניעה שמצד היצר כו', שלולי זאת נמצא כל אחד מישראל במעמד ומצב ש"רוצה לעשות כל המצוות כו'", אלא "יצרו הוא שתקפו" (כמ"ש הרמב"ם⁸⁸), שזהו ענין של אונס (שלא זו בלבד שאין בזה החומר דמזיד, אלא אפילו לא החומר דשוגג⁸⁹), וכיון שכן, צ"ל הענין ש"הקב"ה עוזר לו"⁹⁰, וכמ"ש⁹¹ "ה' לי בעוזרי", והעזר הטוב ביותר הוא — שכאשר יהודי לא יכול בעצמו להיפטר מהיצה"ר, אזי הקב"ה [שצריך ליתן לו

(86) פמ"ט.
 (87) ברשימה נוספת, שנזכר כאן גם הענין וש"נ.
 (88) ברשימה נוספת, שנזכר כאן גם הענין וש"נ.
 (89) ראה גם תו"מ חס"א ע' 60 ואילך.
 (90) סוכה נב, ב.
 (91) תהלים קיח, ז.
 (88) ה' גירושין ספ"ב.

ה' גו"³⁴, שכנס"י טוענת שאיננה מתנחמת בנחמת הנביאים, אלא רצונה בנחמה שע"י הקב"ה בעצמו — "אנכי אנכי הוא מנחמכם"³⁵, ב"פ אנכי³⁶, ועד לקיום היעוד³⁷ "ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גו' (וב"פ זה) זה הו' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש.

* * *

ז. בהמשך להמדובר לעיל אודות סיום מסכת מכות — יש פרטים נוספים הדורשים ביאור, ומהם, שבסיפור הב'³⁸ נאמר ש"ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים כו'", שועל דוקא:

יש מפרשים³⁹ שזהו לפי שבפסוק⁴⁰ נאמר "שועלים הלכו בו". אבל עדיין אינו מובן: מהו הדיוק בפסוק "שועלים (הלכו בו)" דוקא? [ואין לומר שזהו לפי שכך היתה המציאות בפועל — כיון שהמציאות בפועל היא מסובב מתוכן הענין שעליו מורה מציאות זו, ואם מצד תוכן הענין ה' צ"ל בעל-חי אחר, אזי ה' יוצא ומהלך בע"ח אחר, ולא ידך גיסא, אם אין תוכן מיוחד ב"שועל" דוקא, לא ה' הכתוב צריך לפרש "שועלים (דוקא) הלכו בו", אלא ה' יכול לומר בעלי חיים הלכו בו].

ח. ויש לומר הביאור בזה:

ענינו של בית קדשי הקדשים (שמשם "יצא שועל כו'") — המקום שבו ה' הארון, אשר "אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה בחורב גו"⁴¹ — הר"ע התורה.

[והחידוש במקום זה — שבו נשארה הקדושה באופן של קביעות, ולא כמו הר סיני, שאף ש"משה קיבל תורה מסיני"⁴², לא נשארה קדושה בהר סיני, כמ"ש⁴³ "במשוך היובל (הוא סימן סילוק שכינה⁴⁴, ולכן) המה (ואפילו חיות ובהמות) יעלו בהר"].

(34) שם מט, יד.
 (35) שם נא, יב.
 (36) ראה לקו"ש נצבים מה, ד. דרושי ש"ש סה, ג.
 (37) שם כה, ט.

(38) הביאור בסיפור הא', שבטענה "הללו .. יושבין בטח והשקט, ואנו בית הדום רגלי אלקינו שרוף באש", לא הדגישו ש"הללו" ש"יושבין בטח והשקט" הם אלו שהחריבו ושרפו את ביהמ"ק — כיון שחורבן ביהמ"ק ע"י מלכות אדירה, "הלבנון באדיר יפול",
 (39) הוא לטובת בני, שאז הכושה (ש"הכל לפי המבייש והמתבייש") היא קטנה יותר — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה בלקו"ש שבפנים ס"ב.
 (40) איכה ה, יח.
 (41) מלכים-א ח, ט.
 (42) אבות רפ"א.
 (43) יתרו יט, יג.
 (44) פרשי שם.

וכיון שביחד עם התורה צ"ל גם ענין התפלה — עכ"פ כ"רב יהודה . . דמתלתין יומין לתלתין יומין (שה"י מחזור תלמודו כל שלשים יום) הוה מצלי"י⁴⁵ (שזהו מצד גודל מעלתו תפלתו ותורתו כו'⁴⁶), ועד"ז אצל רשב"י, שאף שתורתו אומנתו⁴⁷, מ"מ ה"י אצלו גם ענין התפלה⁴⁸ — ה"י בקדש הקדשים "אחת בשנה"⁴⁹ גם ענין הקטורת, שזוהי הדרגא היותר נעלית שבעבודת התפלה, ומצד גודל מעלתה (להיותה ביוהכ"פ, וע"י הכה"ג), פעלה על כל השנה (כמו התפלה שהתפלל הכה"ג בצאתו מקדש הקדשים, שפעלה על כל השנה).

ט. ומזה מובן, שענין החורבן של בית קדשי הקדשים הוא — חורבן בענין התורה, מצד התגברות החכמה דלעו"ז.

ועפ"ז יובן הדיוק ש"ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים" — כי כשרוצים לתת דוגמא על חכמה דלעו"ז, הנה כיון שדוקא על בני"י נאמר⁵⁰ "אתם קרויין אדם", ואילו אוה"ע הם בדוגמת בעלי-חיים⁵¹, לכן הדוגמא היא מענין החכמה כפי שהוא אצל בעלי חיים — שועל, פיקח שבחיות⁵². וענין זה מודגש גם בסיפור הגמרא⁵² "פעם אחת גזרה מלכות הרשעה שלא יעסקו ישראל בתורה, בא פפוס בן יהודה ומצאו לרבי עקיבא שה"י מקהיל קהלות ברבים ועוסק בתורה, אמר ל"י, עקיבא אי אתה מתיירא מפני מלכות (שהרי זה ענין של פקו"נ), אמר לו, אמשול לך משל למה הדבר דומה, לשועל שה"י מהלך על גב הנהר וראה דגים שהיו מתקבצים ממקום למקום, אמר להם . . רצונכם שתעלו ליבשה וכו' . . אמרו לו . . ומה במקום חיותנו וכו'" — שגם כאן רואים שהמנגד ללימוד התורה הוא ה"שועל", "פיקח שבחיות", חכמה דלעו"ז.

י. וזהו גם מה שדוקא ר"ע ראה בענין זה סימן והוכחה לקיום נבואת הגאולה:

ענינו של ר"ע — ש"כולהו אליבא דר"ע"⁵³ — הו"ע התורה, ועד שכאשר משה רבינו ראה גדלותו בתורה, טען (מלבד טענתו "זו תורה וזו שכרה") שהתורה צריכה להנתן על ידו⁵⁴.

עמל בילדותו ובבחרותו כו' עשרות שנים, ועד שהוא כבר בן קי"ט שנה ושס"ד ימים, ונשאר לו רק יום אחד עד מאה ועשרים שנה — הנה כיון שיש לו יום נוסף, עליו לנצל אותו עבור העמל בתורה.

וזהו כללות הענין ד"שונה פרקו מאה פעמים ואחד", שדוקא אז נקרא "עובד אלקים"⁵³, כפי שמבאר רבינו הזקן בתניא⁵⁵, ש"זאת הפעם המאה ואחת היתה על הרגילות שהורגל בה מנעוריו, שקולה כנגד כולן ועולה על גביהן . . להיות נקרא עובד אלקים", משא"כ אם לומד רק מאה פעמים (שגם בשביל ללמוד כל דבר מאה פעמים יש צורך בעשרות שנים כו'), כיון שזה כפי רגילותו, הנה גם אם הוא צדיק גמור שיש לו אהבה בתענוגים, אינו נקרא "עובד אלקים", אלא "לא עבדו".

וטעם הדבר — מפני ששינוי טבע הרגילות הוא דבר הכי קשה, שע"ד הרגיל לא מוכנים לעשות זאת!

הוא מוכן לעשות את הכל — ללמוד תורה ולקיים מצוות, ולעשות לו ית' דירה בתחתונים, ומוכן ליתן "כל חללא דעלמא" . . . ואפילו למסור נפשו; אבל מסירת הרצון — זאת לא! . . . בשום מחיר הוא לא מוכן לשנות משהו מהרגילות שלו!

ועל זה אומרים לו, שכל מה שעושה לא מספיק עדיין, אלא נוגע שישבור את נפשו הבהמית ויעשה דבר שהוא היפך רגילותו; לזוז ממקומו ולצאת ממציותו!

וכל זה — לא בגלל שמקומו לא טוב, שכן, הדרישה והצורך לשנות את הטבע — הרי זה גם בנוגע לטבע דקדושה. ויתירה מזה, גם כשמדובר אודות טבע דקדושה שנעשה אצלו עי"ז ששינה את רגילותו, הנה לאחרי שנתרגל בזה עד שנעשה אצלו טבע שני, צריך להוסיף ולשנות גם טבע ורגילותו זו.

וכשם שנדרש שינוי טבע הרגילות אפילו אצל צדיק גמור, כך לאידיך גיסא, אפילו יהודי קל שבקלים ששובר את עצמו לעשות דבר שהוא היפך רגילותו, ולדוגמא: לקבוע מזוזה על דלת ביתו וכיו"ב — הרי זה ענין נעלה ביותר, ופועל שתומשך השפעה מלמעלה ללא מדידות והגבלות כו'.

יז. וכאן רואים גודל מעלתו של כל יהודי, אפילו פשוט שבפשוטים וקל שבקלים, שע"י פעולתו נמשכת השפעה בעולם באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ע' 357 ואילך ובהנמסן שם).

(49) ס"פ תצוה. אחרי טז, לד.

(50) יבמות סא, רע"א. וש"נ.

(51) ראה שם סב, א. וש"נ.

(52) ברכות סא, ב.

(53) סנהדרין פו, רע"א.

(54) ראה מנחות כט, ב.

(45) סוף ר"ה (ובפרש"י).

(46) ראה גם סידור (עם דא"ח) קסג

[רמד], א. סה"מ תרל"ט ח"ב ע' שפז. ועוד.

(47) שבת יא, א.

(48) ולהעיר מהשקו"ט בנוגע למי שתורתו

אומנתו אם הוא מפסיק לק"ש ותפלה, ואין

כאן המקום להאריך בזה (ראה לקו"ש ח"יז

טו. בהערות אאמו⁷⁸ מתעכב על מאמר הזהר בפרשתנו⁷⁹ "אתה .. דא רזא דימינא .. הוי' דא רזא דאמצעיתא רזא דמהימנותא .. אלקינו דא סטרא דשמאלא וכו'", ומדייק: "באתה ובהוי' נקט תיבת רזא .. רזא דימינא ורזא דאמצעיתא. וכאן באלקינו לא נקט רזא, רק סטרא".

ומבאר, ש"רזא שהוא סוד והעלם, הוא כמו בחי' טוב, כי, טוב הו"ע גניזה והעלם, כמא⁸⁰ ע"פ⁸¹ וירא אלקים את האור כי טוב, כי טוב לגנוז .. א"כ טוב הוא כמו רזא. לכן, באתה, שהוא חסד .. ימינא, כמו יום ראשון שנברא בו האור, נקטו רזא דימינא, כמו שנאמר ביום ראשון טוב. ובהוי' ת"ת, כמו יום שלישי שלנגד ספירת הת"ת, נקטו ב"פ רזא, כמו שנאמר ביום השלישי ב"פ כי טוב. ובאלקינו שהוא לנגד מדת הגבורה .. כמו יום שני שלנגד גבורה, לא נקט ב"י רזא, כמו שביום שני לא נאמר טוב".

ולכאורה הרי זה בסתירה להמבואר בדרך כלל שקו הימין, חסד, הו"ע של גילוי, ולא ענין של רזא, סוד והעלם, ואדרבה: חסדים המכוסים הו"ע של גבורה⁸², כי דוקא גבורה ענינה העלם כו'. וא"כ, מדוע דוקא ב"אתה" שהוא חסד, וכן ב"הוי'", תפארת, קו האמצעי, שגם ענינו גילוי, נאמר הלשון "רזא" שהוא סוד והעלם?

וכמדובר כמ"פ שאאמור לא הוצרך לבאר זאת מרוב הפשטות שבדבר — אם כי ע"פ חסידות (ולא כמו הפשטות דפירוש רש"י שהוא פשוטו של מקרא), וכפי שיתבאר לקמן.

טז. ביאור ההוראה בעבודת ה' שיש ללמוד מפירוש רש"י בפסוק "ונתתי גשמיכם בעתם" שבפ' בחוקותי ובפסוק "ונתתי מטר ארצכם בעתו" שבפרשתנו (כנ"ל סי"ג) — גודל הענין של קיום התומ"צ באופן של עמל ("שתהיו עמלים בתורה") דוקא, שינוי הטבע, בכל מאדך (ולולי זאת נקרא "לא עבדו"⁸³, "אינן עושין רצונו של מקום"⁸⁴) — נדפס בלקו"ש הנ"ל (סי"ג).

(ואח"כ אמר:)

וענין זה תובעים מכל אחד מישראל, כולל גם יהודי זקן, שכבר

78) לקוטי לוי"צ הערות לזח"ג ע' תנח
 79) וראה גם שיחת ש"פ עקב, כ"ף מנ"א — תפארת לוי"צ פ' תש"כ סי' ואילך (תוי"מ חכ"ח ע' 276 ואילך).
 80) וש"נ.
 81) מלאכי ג, יח. וראה חגיגה ט, ב.
 82) מלאכי ג, יח. וראה חגיגה ט, ב.
 83) ברכות לה, ב ובחדא"ג מהרש"א.
 84) ח"ג רעא, סע"א ואילך.
 85) ראה חגיגה יב, א.

אמנם גם שאר התנאים שהלכו עמו היו גדולים בתורה, אבל היו להם גם ענינים נוספים: ר"ג — הי' גם נשיא ישראל; ראב"ע (שבהיותו "כבן שבעים שנה" נתמנה לנשיא⁵⁵) — הי' גם כהן; ור"י (שגם חכמי אתונה הכירו גדולתו⁵⁶) — הי' גם לוי. ואילו ר"ע — כל ענינו הי' תורה בלבד.

ולכן, למרות שאת ה"שועל שיצא מבית קדשי הקדשים" (התגברות החכמה דלעו"ז) ראו כולם — הנה דוקא ר"ע ראה את התיקון לזה, ואמר, ש"עכשיו שנתקיימה נבואתו של אורי' ("ציון שדה תחרש"⁵⁷), בידוע שנבואתו של זכרי' מתקיימת" — "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים"⁵⁸.

והענין בזה:

"זקנים וזקנות" — מורה על הענין ד"זקן זה שקנה חכמה²⁰, וכידוע⁵⁹ הדיוק ד"קנה", שקנין אינו משנה מהות הדבר שנשאר כמו שהוא, אלא רק העברת הדבר מרשות לרשות כו'.

ו"ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים" — שענין התורה (חכמה), שמקומו העיקרי בבית קדשי הקדשים, ימשך ויתפשט גם "ברחובות ירושלים".

ומזה באים לקיום היעוד⁶⁰ "מלאה הארץ דעה את ה'", ועד — "כמים לים מכסים".

יא. וכיון שכל היעודים דלעתיד לבוא תלויים במעשינו ועבודתינו כל משך זמן הגלות⁶¹, הרי מובן, שענין זה נעשה ע"י הפצת המעיינות חוצה, היינו, לא רק בבית, אלא גם ברחוב, ועד לרחוב הכי רחוק, שגם שם באים המעיינות באופן של הפצה.

וזוהי ההכנה שבקרוב ממש "אתי מר"⁶², דא מלכא משיחא, שילמד תורה את כל העם⁶³, אפילו את משה רבינו (כ"שיבוא משה רבינו עמהם"⁶⁴), ועאכו"כ את ר"ג ראב"ע ר"י ור"ע, ואנו בתוכם.

* * *

55) ברכות כז, סע"ב ואילך.
 56) ראה בכורות ח, סע"א ואילך.
 57) מיכה ג, יב.
 58) זכרי' ח, ד.
 59) ראה גם תוי"א משפטים עה, ד. ובכ"מ.
 60) ישע"י יא, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים בסופן.
 61) תניא רפ"ז.
 62) לשון חז"ל — סנהדרין צח, א. וראה אגה"ק דהבעש"ט (כש"ט בתחלתו. ובכ"מ).
 63) ראה רמב"ם הל' תשובה ספ"ט. ועוד.
 64) לקו"ת צו יז, א. ובכ"מ.
 65) ראה יומא ה, ב. נדה ע, ב. תוס' פסחים קיד, סע"ב.

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך.

* * *

יג. הביאור בפירוש רש"י על הפסוק⁶⁵ "ונתתי מטר ארצכם" — "עשיתם מה שעליכם אף אני אעשה מה שעליי", "בעתו" — "בלילות, שלא יטריחו אתכם. ד"א בעתו, כלילי שבתות, שהכל מצויין בבתיהם", — טעם החילוק בין מ"ש בפ' בחוקות⁶⁶ "ונתתי גשמיכם (לפי צורך בני) בעתם" למ"ש כאן "ונתתי מטר ארצכם" (לפי צורך הארץ), כי, כאן "עשיתם (רק) מה שעליכם" ולא יותר (ולא כבפרש"י על הפסוק⁶⁷ "השקיפה ממעון קדשך", "עשינו מה שגזרת עלינו", היינו, כפי שמקיימים גזירות ע"י ביטול השכל), ולכן נותן הקב"ה רק כפי המוכרח ע"פ טבע, לפי צורך הארץ; אבל "אם בחוקותי תלכו", "שתהיו עמלים כו"⁶⁸, יותר מכפי החיוב, אזי גם הברכה היא למעלה מהטבע,

ולכן: בפ' בחוקותי מפרש רש"י "בעתם" — זמן שמוקדש לגשמים בלבד — בהתאם לטובת בני: "בשעה שאין דרך בני אדם לצאת כגון כלילי שבתות", ואז רק הגשם לבדו בחוץ. וכיון שהברכה היא למעלה מהטבע, יספיקו גם גשמים בזמן מועט (כלילי שבתות בלבד);

אבל כאן, שהברכה היא רק ע"פ טבע, הנה לצורך הארץ צ"ל גשמים (לא רק כלילי שבתות בלבד, אלא גם) "בלילות" סתם. וגם השייכות לבני ("מטר ארצכם") היא ביחס (לעבודת ה)ארץ, "שלא יטריחו אתכם" (לעבוד בגשם). אך כיון שנאמר "בעתו" (אף שלפי הנ"ל מוטב לומר "בלילות"), זמן הגשם עצמו (ולא ביחס לעבודת הארץ), לכן מוסיף: "ד"א בעתו, כלילי שבתות, שהכל מצויין בבתיהם".

וחילוק נוסף: שבפ' בחוקותי מדובר אודות השכר לסוג מיוחד דבני ש"עמלים בתורה", ואילו בפרשתנו מדובר אודות השכר על קיום התומצ"ב בכלל לכל בני, ועפ"ז יובן שינוי הלשונית: "שהכל כו", או "בני אדם כו" (ולא כולם), וכן "מצויין בבתיהם" או "אין דרכם לצאת" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁶⁹ בלקו"ש חי"ט ע' 115 ואילך.

*

(65) פרשתנו יא, יד. — בפרשה שני דק"ש, בהמשך להמדובר במאמר עה"פ וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך שבפרשה שני דק"ש (ראה גם במאמר (לעיל ע' ... הערה 2)).

(66) כו, ד.

(67) תבוא כו, טו.

(68) ר"פ בחוקותי

(69) בשילוב המשך הביאור בש"פ ראה.

יד. בהמשך להמדובר בנוגע לפירוש רש"י — יש גם ענין בפירוש רש"י הקשור עם הסיום על מסכת מכות:

נזכר לעיל⁷⁰ בנוגע לסיפור ש"שמעו קול המונה של רומי ברחוק מאה ועשרים מיל", שהמספר ק"כ בקליפה יש לו מקור בקדושה — כמ"ש ביצי"מ (בפ' בא"י) "ויסעו בני ישראל מרעמסס (שבארץ מצרים⁷²) סוכותה", שזהו המסע הראשון לאחרי שיצאו ממצרים [ולהעיר מדברי המדרש⁷³ ש"סוכותה" היינו ענני הכבוד, שעז"נ⁷⁴ "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים", "ענני כבוד"], ומפרש רש"י: "ק"כ מ"ל היו, ובאו שם לפי שעה, שנאמר⁷⁵ ואשא אתכם על כנפי נשרים".

אמנם, בפסוק "ואשא אתכם על כנפי נשרים" עצמו (בפ' יתרו) — מפרש רש"י: "זה יום שבאו ישראל לרעמסס, שהיו ישראל מפוזרין בכל ארץ גושן, ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת נקבצו כולם לרעמסס".

ולכאורה: כיון שכבר פירש רש"י לפני ש"מ"ש "ואשא אתכם על כנפי נשרים" קאי על נסיעת בני "מרעמסס סוכותה" — למה לאח"ז, בפסוק "ואשא אתכם על כנפי נשרים", מחפש פירוש אחר, ולא עוד אלא פירוש הפכי — שקאי על קיבוצם מכל ארץ גושן לרעמסס, בארץ מצרים עצמה, שזהו היפך פירושו לפני ש"מ"ש שקאי על הנסיעה מרעמסס סוכותה, לאחרי היציאה מצרים, מגלות לגאולה!?

אך הענין הוא — שדרכו של רש"י לפרש פשוטו של מקרא, כולל גם ע"פ אגדה המישבת דברי המקרא⁷⁶, בכל פסוק לפי ענינו, ובנדוד: בפסוק "ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכותה", ש"ק"כ מיל היו", וא"כ מתעוררת השאלה איך נסעו מרחק גדול כ"כ בזמן קצר כ"כ ("באו שם לפי שעה"), ולכן מפרש רש"י — ע"פ מדרש אגדה — שעל נסיעה זו נאמר "ואשא אתכם על כנפי נשרים".

אמנם, כשבאים לפסוק "ואשא אתכם על כנפי נשרים" — הנה בפסוק זה אין דבר שמכריח לפרש שהכוונה לק"כ מיל שנסעו מרעמסס סוכותה, ולכן מפרש רש"י פשוטו של מקרא זה, שהכוונה היא לקיבוצם מכל ארץ גושן לרעמסס⁷⁷.

(70) שיחת כ"ף מנ"א הערה 30 (לעיל ע' ...).

(71) יב, לד.

(72) ראה פרש"י בראשית ג, ח.

(73) ראה גם תו"מ ח"ג ס"ע 85 ואילך. וש"נ.

(74) אמור כג, מג ובפרש"י.

(75) יתרו יט, ד.

(76) ראה פרש"י בראשית ג, ח.

(77) ראה גם תו"מ ח"ג ס"ע 85 ואילך. וש"נ.

(78) ראה פרש"י פרשתנו יא, יו"ד. ועוד.

(79) מכילתא עה"פ. תנחומא שם ט.